

pravnih določil. Knjižica stane samo 80 h in se dobiva po knjigarnah in pri omenjenem uredniku. Kakor smo pozvedeli, izide kmalu po Novem letu čez 500 strani obsežna knjiga istega urednika „Zakoni o nespornem sodstvu“, v kateri bodo predpisi o notarskem redu, o zapušinskih stvareh in civilnosodnih depozitih z vsem, kar je s temi predpisi v zvezi. Knjiga bo vezana veljala 6 K, do 15. januarja 1910 pa jo dobe naročniki za 5 K 26 h, ako ta znesek pošljejo kar družtu „Pravnik“ v Ljubljano.

Politiški pregled.

* **Pri dopolnilnih volitvah** v istrski deželni zbor za okraj Piran je bil izvoljen italijanski liberalcec dr. Almerigo Ventrella.

* **Koliko velja vojaštvo?** Izdatki za vojaštvo so določeni za to leto v posameznih državah takole: Angleška 1532 mil. K, Nemčija 1452-2 mil. K, Rusija 1348-4 mil. K, Zedinjene države 1158 mil. K, Francija 1115 mil. K, Avstrija 541 mil. K, Italija 443 mil. kron, Japonska 402-6 mil. K. V celoti pogoltno torej vojaštvo teh osem držav nad 8000 milijonov kron!

* **Češkimi sodnikom** je naročil minister Hoehenburger naj se ne vmešavajo v politiko, ker bi to utegnili omajati zaupanje prebivalstva do njih. Za nemške sodnike isto pravilo seveda ne velja.

* **Srbija in Bolgarska.** Na Srbskem imajo zopet ministrsko krizo. Odstopil je vojni minister Marinković, ker mu proračunski odsek ni dovolil novih 30 milijonov za vojne namene. Pravijo, da bo odstopilo vse ministrstvo. — Razmere med Bolgarsko in Srbijo postajajo vedno bolj prijateljske, kar zlasti izpričuje prijateljsko občevanje obeh kraljevskih rodov in med sabo. Preteklo nedeljo se je peljal mimo Belgrada bolgarski kralj Ferdinand. Kraljevič Aleksander se mu je peljal nasproti do Niša. Zatrjuje se, da je kralj Ferdinand določil kraljeviča za ženina svoje hčere Evdoksije.

* **Statistika katoliškega duhovništva.** Na 1500 mil. ljudi in na 270 mil. katoličanov pride 360.000 katoliških duhovnikov. Število je zelo veliko, a razdelitev neenaka, ker na Evropo pride 300.000 duhovnikov, dočim jih odpade na ves ostali svet samo 60.000. Dočim imajo evropski narodi domače duhovnike, jih izvenevropski nimajo, ali pa samo v Ameriki.

* **Ukrajinska zgodovina** je v Rusiji prepovedana. Policija je zaplenila zgodovino slovitih Ukrajincev, zlasti ker je vsebovala življenje hetmana Mazepel. Knjiga je izšla v nakladi „Ukrajinske zveze“ in zaradi tega je vlada knjigarno zaprla.

* **Istrski deželni zbor** bo sklican še ta mesec na kratko zasedanje, ki bo trajalo baje le par dni. Želeti bi bilo seveda v interesu te izmučene dežele, da bi deželni zbor porabil tudi ta kratki čas za koristno delo. Vse pa je odvisno od tega, kako se razvije pogajanja v komisiji za sporazumljenje. Zakaj o tem ne more biti govora, da bi se mogli Slovani vdati kar tako in brez vsake garancije, da bo ustrezno vsaj glavnim postulatoma Hrvatov in Slovencev.

* **Leopold, kralj Belgije,** je umrl 17. t. m. Pokojni kralj Leopold je bil rojen l. 1835., je torej doživel 74 let. Vkljub temu je še neposredno pred svojo smrtjo dajal mnogo govorit o sebi zbog svojih galantnih ljubimskih avtur tako, da se je v zadnjem času govorilo celo, da ga mislijo Belgijci odstaviti zaradi javnega pohujšanja, ki ga je provzročil. — Poročil se je bil l. 1853. z Marijo Henrieto, hčerjo ogrskega palatina in avstrijskega nadvojvode Josipa. Ta zakon ni bil srečen. Ko se je pokojni kralj kakor prestolonaslednik in princ Brabantski s svojo mlado ženo na ženitovanjskem potovanju mudil v Benetkah, je napravil z njo izlet po lagunah. Maria Henrieta je bila tako navdušena, da je sklenila ponoviti izlet zvečer v spremstvu godev. Ko je Leopold II. videl prihajati godee in gondole, je vprašal: „Kaj pomenja vse to?“ — „Hotela sem vam pripraviti iznenadenje,“ je odvrnila mlada žena smehljaje. — „Jaz sem oni, ki ina pripravljati vam iznenadenja,“ je odvrnil princ in zapovedal, da so se vsi godeji vrnili. Prejšnja avstrijska nadvojvodinja, tedanja belgijska princezinja in pozneje kraljica je takrat prelila svoje prve solze. Mož pa ji je obrnil hrbet. — Gotovo pa je, da je Belgija pod njegovo vladno napredovala v gospodarskem oziru. To pa v prvi vrsti zbog bogastva, ki ga dežela črpa iz Konga. Po drugi strani je zopet dokazano, da je Belgija glede ljudskošolske naobrazbe v zadnjih treh desetletjih znatno nazadovala. Toda to bo stvar zgodovinarja, da dokaže, ali in v koliko je pokojni Leopold II. pospeševal, oziroma ovrnil napredek. — S svojimi otroki Leopold II. ni imel sreče. Edini, l. 1859. rojeni sin Leopold, vojvoda Brabantski, je umrl l. 1869. Njegova najstarejša l. 1858. rojena hči Lujiza je poročena najprvo s princem Filipom Koburskim. Škandali, ki jih je uganjala in jih še uganja princezinja Lujiza, so splošno znani. Šele pred kratkim so poročali listi, da so ji v Budimpešti vse zarubili. Druga l. 1864. rojena hči Stefanija je bila poročena najprvo s pokojnim avstrijskim prestolonaslednikom Rudolfom in sedaj z ogrskim grofom Lonyajem. Edina hči, o

kateri se ne govori v širši javnosti, je najmlajša, l. 1872. rojena Klementina, poročena s princem Karlom Antonom Hohenzollern-Sigmaringkim. — Pokojni Leopold je živel v sovraštvu z vsemi svojimi hčerami. Ni se hotel spraviti z njimi niti na smrtni postelji. Zato mu baje niso bila — kakor poročila v Bruselju izhajajoči socialistični list „Peuple“ — podana niti svetotajstva za umirajoče.

Obrambni vestnik.

* **Na ravnateljstvo in učno osebje c. kr. učiteljskega v Ljubljani** prihaja v zadnjem času vedno več anonimnih pisem, v katerih se podlo denuncira učiteljskine in učiteljskine. Na kaki podlagi temelje ta pisma, nam znači že „verodostojni podpis“ pisca in dejstvo, da se niti enemu prizadetih ne more dokazati resničnosti navedenih dejstev. V Ljubljani se je ugnedila zalega, ki se peča posebno s tem rokodelstvom. Na kaki podlagi se to vrši, bi vedele morebiti povedati tov. učiteljskine — posebnih „družb“. Dovolj gnusno je, da se to vrši in žalostno je, da se med dijaštvo uvaja vohunstvo, pri katerem izgineva vsaka poštenost. Čast in poštenje nam branita, da ne odbijamo klina s klinom, a storili bi to vendar na poštenjši način nego anonimni pisci. Tem žalostnejše postaja vse dejstvo, ker smo zvedeli, da je neka učiteljskine grozila svoji tovarišici, naj se le pazi — „o nji bode že neki gospod pisal nekaj gospodu ravnatelju“. Hm! Torej se jim daje tudi zaščito! — Konstatirali smo tu dejstvo, zadoščenje nam pa daje že koš, kamor padajo ta pisma, le poštenje anonimnih piscev ni tu na čistem!

* **Na učiteljske v Mariboru** pošilja učiteljsko tov. učiteljskine tudi svoje liste, da jih seznanja s svojimi stremljenji in jih izobrazuje. Kako smo se pa začudili, ko smo dobili liste vrnjene, in sicer z nemškim odgovorom, oziroma označbo: „Wird nicht angenommen!“ To se pa godi brez vednosti naslovljenca. Baje se je že tri tedne vršil nered v tem oziru. Nočemo sumiti niti pošte, a še manj faktorjev na zavodu, ker ti itak ne bodo zabranjevali pedagoškega in vzgojnega čtiva gojencem. — Informirali se pa bomo in dognali istino ter izpregovorili o drugi priliki več — če bo potreba.

* **Gornjegrajskega dopisnika „Slovenca“** pozivljemo, naj nam pove: 1. Ali je učiteljsko upravičeno in sme sodelovati pri mladeniških organizacijah? 2. Ali je duhovščina upravičena in sme sodelovati pri mladeniških organizacijah? 3. S katerega polkovicom se to bolj ujema? 4. Pod katerega vodstvom se je dogodilo več nemoralnosti? — „Slovenčeva“ načela politiške prostosti in svobode učiteljsstva pač ne drže dobro in je bila naša trditve uvodnika v 49. številu pač resnična! In politiške konsekvence, ki izvira iz „Slovenčevih“ načel, je ta: da se klerikalnega učitelja pri snovanju izobraževalnih društev povzdiguje, medtem ko se naprednemu pripisuje to kot atentat — zločin.

* **Gospodu K. Simonu,** slovečemu kritiku „Spomenice šol. odbora obrtno nadaljevalne šole v Ljubljani“. Dovolili ste si zavzemati svoje stališče o tem pri sestanku podružnice „Slovenske zveze“ v Ljubljani in ste ljubeznivo „izražali v ostrih besedah nevoljo, da se učitelji, ki bi morali biti vzgojitelji mladine, postavijo v vrste onih, ki so proti poboljšanju mladeničev“, kakor čitamo v „Slovenskem učitelju“. Dovolite, gospod Simon, da tudi mi zavzamemo tu svoje stališče. — „Spomenica“ namreč protestuje, da bi se uvajali na obrtnih nadalj. šolah novi predmeti... in „Slovenski učitelj“ pravi: „Ker se letos zopet poučuje verouk, je vsakemu takoj jasno, kam merijo streli iz nasprotnega tabora“. — Pripomniti moramo, da značijo zgoraj navedene pike bolj jasno naše stališče, nego stavek, ki je pred njimi. Nalšč zavijate, zato se nam zdi nevedno, zagovarjati se v tem oziru! Verouk se je uvedel tu na škodo drugim strokovnim predmetom in le s tega stališča smo nasprotni, ker smatramo mi obrtn. nadalj. šolo v prvi vrsti strokovnim šolam in ne vzgojevališčem. Da se uvaja verouk in se pri tem odje nekaj ur strokovnim predmetom, to mora izzvati odpor v vsakomur, ki ne smatra obrtno-nad. šole le kot postranski „zaslužek“ ali pa delo, ki bi z njim preganjal svoj dolgčas. Če bi se verouk uvedel poleg vseh ur, ki so jih imeli dosedaj posamezni predmeti, pa bi bilo vse v redu. Da se pa tako škoduje vajencu na njega strokovni izobrazbi, to mora pa prezreti le ozkosrčni in malobrižni kritičar. — Druga točka, ki je naše somišljenike privledla do tega odstavka spomenice, je pa tudi to, da se z uro, ki se odje strokovnim predmetom, odje tudi zaslužek posvetnemu učiteljsstvu, in sicer ga odje ne oženjeni katehet oženemu učitelju. — Da bi se pa hotelo z neko točko „odjesti skorjo kruha mlajšim vašim somišljenikom“, nam dovolite pripomniti, da govori ta odstavek popolnoma v smislu ukaza, ki je prišel na vodstva obrtno-nadaljevalnih šol. — Povest o ježu, ki je zaprosil prostora v lisičji luknji, vam bo znana,

čestiti gospod? Zvedeli pa bomo tudi, če je resnica, da se je neki katehet na omenjenih šolah izrazil, „da on dobro vé, kdo je oni učitelj, ki je na shodu pri „Nar. del. organizaciji“ govoril o uvedbi verouka“. Še ostrejšo obsodbe je pa vredno dejstvo, če je resnično, da se je istotako od te strani predbacivalo nekemu vajencu socialno demokratstvo! Vaše „ostre“ besede, gospod kolega, menda niso bile na mestu! — Če želite, utegneta slišati še kaj!

* **Na adresi „Društva slovenskih učiteljev“.** V „Tovarišu“ z dne 3. t. m. nekdo veselo pozdravlja vest, da so se uvedla na moškem učiteljskem predavanju, slična onim na gimnazijah. Všeč mi je konec dotičnega članka, kjer pozivlja pisec dijaštvo na drugih učiteljskih, naj izposluje, da se uvedejo enaka predavanja tudi na njihovih zavodih. Čudim se pa, da kolega ni videl še prej našega ženskega učiteljskega, kjer bi bila predavanja nič manj potrebna in koristna kot na moških učiteljskih. Med drugim našteva dopisnik uspehe, ki jih bodo prinašala predavanja, kot zanimanje do čitanja, samonabrazba itd. Vprašujem pa, ali ne bi koristilo tudi bodočim učiteljem, ako bi se zbudilo tudi v njih ista zanimanja? Ali ni učiteljska naloga, da dela prav tako za narod kot njen moški kolega? Ali nima tudi učiteljica svojega polja, kjer bi morala delovati? Poglejmo gospodinjstvo in druga taka vprašanja! Mar mislite, da učiteljice ne občutijo naobrazbe? Proč z dvojno merol! Naša parola je enakopravnost z učitelji vselej in povsod, ki se začni že na učiteljskem! Naloga „Društva slov. učiteljev“ pa bodi, da stori potrebne korake, naj se izenači ta nedostatek ter uvedejo predavanja tudi na ženskem učiteljskem! Hkrati pa naj izposluje, da se prirede analogno kletarskim tečajem za učitelje, šivalni tečaji za učiteljice. Čas je že, da se odpravi iz šole kvačkanje in drugo tako lukurizno delo, namesto tega pa stopi v slehrno šolo šivalni stroj in učiteljica, ki ga bo znala uporabljati s pridom! Ako trosi dež. šolski svet denar, da navaja učitelje, indirektno k alkoholnemu — za človeštvo negativnemu delovanju, imej tudi denar za šivalni kurz, ki bo brezdomno prinašal šoli več koristi kot različni kletarski tečaji! —

* **Tega pa ne!** V slovensko javnost je prišel prav pozno odlok deželnega šolskega sveta štajerskega, v katerem se štajerskim okrajnim šolskim svetom naloga, da jemljejo v poštev le take učitelje in učiteljice, ki so se izučili na štajerskih učiteljskih. Več govori o tem naš tozadevni članek. — Za tem odlokem tudi hudobna nakana spodnještajerskih in sploh vseh štajerskih mestnih nemškutarjev in Nemcev, da bi oškodovali naše kmetsko ljudstvo, naše šolstvo, našo narodnost in naše učiteljsvo. Za tem odlokem tiči brezvestna nakana, da bi se spravilo ob kruh domače, zavedne kmetiške sinove in hčere, ki se posvetijo učiteljskemu stanu. Na štajerskem nimamo slovenskega, niti dvojezičnega učiteljskega, v Mariboru obstoja moško učiteljske, tudi šolske sestre imajo tako učiteljske za učiteljice, poleg teh dveh pa je še žensko deželno učiteljske. Vsi ti učni zavodi so nemški in le na prvih dveh se učijo tudi slovenščina za Slovence, za to je samoumevno, da se posebno na deželnem učiteljskem ne nauče tega, kar bi pozneje rabili kot učitelji, odnosno učiteljice. To tembolje, ker so po večini nastavljeni profesorji, ki prav nič ne poznajo slovenskega ljudstva. To uvidevajo tudi naši dijak, naši domačini in zato rajši gredo v Ljubljano in Gorico študirat, zakaj oni se hočejo tako izobraziti, kakor je za naše razmere potrebno. So pač taki dobri profesorji v Mariboru, ki so sinovi slovenskih staršev in so tudi učitelji, ki so v Mariboru študirali, pa so med našimi najboljšimi učitelji, toda ravno ti od prvega do zadnjega potrdijo, da bi bilo vse tisto, kar so jih učili v Mariboru, večinoma popolnoma nerabno, in vsi tudi potrdijo, koliko truda in časa so porabili v dijaški dobi in pozneje kot učitelji, samo da so postali kos svoji nalogi, da so postali dobri naši učitelji. Vse to pa le zaradi dejstva, ker niti učni načrt na učiteljskih, niti profesorji v Mariboru niso taki, da bi poznali potrebe in zahteve slovenske ljudske šole ter na podlagi tega vzgojili učiteljske pripravnike. Dejstvo je dalje, da se slovenskim sinovom in hčeram učenje v Mariboru otežkoči, da se jih sovraži, zametuje in tlači, nemške in nemškutarke dijakke pa na vse mogoče načine podpira in se jim izpregleda vse, najbolj pa še — sposobnost. — Ljudstvo plačuje in žrtvuje mnogo za šolo, ljudstvo torej upravičeno zahteva, da je šola dobra in njegovim potrebam primerna! To pa nikdar ni, ne bo in ne more biti, ako bodo delovali v njej tujei, ki ne poznajo ne našega jezika, ne naših potreb. Ne morejo dobro poučevati ljudje, ki sovražijo naše ljudstvo v srečo, ako že ne kažejo sovraštvu celo na zunaj. — Ako je na Wastianovo in drugo prizadevanje ustanovila dežela žensko učiteljske, pa sedaj ne morejo mezne spodnještajerske nemškutarice dobiti mest, in jim sedaj zopet na našo škodo hoče pomagati deželni šolski svet, potem je jasen dokaz, da je ta deželna ponemčevalnica popolnoma nepotrebna, da je naravnost dobremu šolstvu škodljiva. Naglašali so, da rabijo učiteljske zase, zato naj sedaj tudi te učiteljice obdržijo zase! Vsi tisti učenci,

ki so imeli nesrečo, da so morali k takim učiteljicam hoditi v šolo, so reveži za vse življenje, ker se naučijo tega, kar bi se v dobri ljudski šoli lahko naučili. — Uprimo se takemu škodljivemu odloku deželnega šolskega sveta! Besedo imajo predvsem deželni štajerski poslanci, oni morajo preprečiti take našemu ljudstvu škodljive odloke! Dalje pa imajo važno besedo krajni šolski sveti. Tukaj imajo važno besedo naši kmetje, duhovščina in učiteljsvo! Besedo imajo okrajni šolski sveti! Na delo vsak v svojem krogu, vsak na svojem mestu: ta odlok se mora razveljaviti, povedati je treba, da se slovenski spodnji štajer ne da komandirati na svojo škodo nemškutarjem in nemškim nacionalcem!

* **Deželni šolski svet koroški** pogodi vedno pravo, kadar gre proti Slovincem. Prošnjo, da bi se uvedel na šoli v Blatu slovenski učni jezik, je dež. šolski svet, ki mu boji prva skrb ljudska izobrazba — odbil!

Učiteljski vestnik.

Pomen telovadbe z narodno gospodarskega stališča. O tej zanimivi temi je predaval prof. dr. Pestotnik pri večeru, ki ga je priredilo „Dež. slov. učit. društvo v Ljubljani“ v svrhu sestankov, ki jih ima prirejati omenjeno društvo z učiteljskine. Predavatelj je označil pomen delavnosti posameznih članov naroda z ozirom na povzdigo gospodarskega stanja naroda in za tem o pomenu telovadbe z ozirom na pomnožitev delavnosti in moči ali sile naroda, s katero se povzdiguje nar. gosp. stanje. Ublažitev umrljivosti s pomočjo telovadbe in tega vpliv na narodno gospodarstvo je g. dr. dokazal statistično. Tudi poročilo o vzdržavanju nar. manjšin in pomenu telovadbe v teh krajih je bilo jako zanimivo. — Poleg tov. učiteljskine in učiteljev je bilo tudi nekaj drugih gostov ne-učiteljev navzočih. Tudi g. šolskega zdravnika dr. Rusa smo imeli v svoji sredi. Le vedno in vztrajno po tej poti naprej!

Šola in dom.

Referiral na učiteljskem abiturientskem sestanku abit. A. R. Cerar. (Konec.)

Naše delo med ljudstvom je sicer dvojno: prosvetno in tudi politiško. Prosvetno delo, t. j. izobraževalno delo za gospodarski napredek naroda — to nam bodi prvo in glavno. O podrobnosti tega dela ne bom razpravjal, ker o tem se je že veliko pisalo in govorilo. Izobraževalno delo in delo za gospodarski napredek nam je jedro in temelj vsega napredka, da celo pogoj obstanka našega naroda.

Vsakega učitelja in vsake učiteljice ne le narodna, ampak tudi stanovska dolžnost je, da dela za povzdigo, naobrazbo in gospodarski napredek naroda.

Tovariši in tovarišice!

Povzdignimo narod duševno in gospodarsko, a ne potom politike, ampak potom prosvetnega dela. Tovariši, tovarišice, ne puhla politika, ne strankarska sovraštvu ne bodo rešila nas in našega naroda, ampak le vztrajno in požrtvovalno prosvetno delo. Le v tem je napredek.

Največjo važnost pa polagaj in posebno pozornost obračaj učitelj pri delu med ljudstvom na to, da se tvoja mladina nadalje izobrazuje in vnema za gospodarski napredek.

Gospodarski moment v politiki je ona svetla, velika luč, ki nam jasno kaže zrelost naroda; zakaj gospodarskemu starševstvu je neobhodni predpogoj duševna osamosvojitve popolna emancipacija duha posameznega individua, da sam seboj razpolaga.

Mladina je dovzetna za napredek. Če dosežemo pri mladini to, kar si želimo, je zmaga naša in naš narod bo rešen sovražnikov in zasvetilo bo solnce boljše bodočnosti.

Kakršna mladina, taka bodočnost.

Mladina je up, bodočnost naroda. Ko zapusti otrok šolo, ga ne pozabi, ampak brigaj se dalje zanj!

Snujejo naj se posebna društva za mladino, da bo imela mladina tem večje veselje za delo. Snujejo se naj n. pr. pevška, tamburaška, bralna, telovadna in druga društva. To velja bolj za učitelje, a tudi učiteljice naj se pečajo z nadaljnjo naobrazbo ženske mladine.

Saj je znano, da je ženska mladina še bolj dovzetna za nadaljno izobrazbo nego moška. Čtivo, glesba, petje, ženska ročna dela, gospodinjstvo itd. so zanimivi predmeti, ki spajajo učiteljice z šoli odraslimi dekleti. Po dekletih se bodo matere začele zanimati za to, in veljava in ugled učiteljice bo rastel, da jo bo vse čislalo in ljubilo. Na delo torej, tovarišice, k boljšemu življenju zase, za naš stan in za boljše bodočnost naroda! Učitelj, ti pa posoj mladini knjige, poučuj mladino v petju, v nemaj jo za gospodarski napredek, prirečaj z njo zabave, poučne izlete, predstave in drugo. Tako privedeš mladino nase, dokler bo v njih srcih raslo spoštovanje do šole in učiteljsva ter ljubezen do izobrazbe in napredka. In takšen